

Відгук

офіційного опонента кандидата педагогічних наук, професора,
доцента кафедри теоретичних, методичних основ
фізичного виховання і реабілітації

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

ПРИСТИНСЬКОГО Володимира Миколайовича

на дисертацію **ЗАЙЦЕВОЇ Ольги Леонідівни**

**«Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до
попередження конфліктів у професійній діяльності».**

подану на здобуття наукового ступеню кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Складні соціальні, політичні, економічні трансформації, які відбуваються в суспільстві впливають й на стан системи освіти в Україні, іноді провокують конфліктні ситуації в установах, що займаються освітньою діяльністю, зокрема й у закладах загальної середньої освіти. Зважаючи на це, нагальною є соціальна потреба у висококваліфікованих вчителів фізичної культури, здатних виконувати професійні обов'язки в жорстких конфліктних умовах педагогічного середовища закладу освіти. Відтак, «конфліктологічна» підготовка вчителя стає актуальною науково-педагогічною проблемою.

Готовність майбутніх учителів фізичної культури до попередження конфліктів у професійній діяльності формується, перш за все, у закладах вищої освіти в процесі навчання студентів за спеціальністю 014.11 Середня освіта (Фізична культура).

Практика засвідчує, що значний потенціал для формування готовності до попередження конфліктів у професійній діяльності майбутніх учителів фізичної культури полягає в оптимізації навчально-виховного процесу на засадах науково обґрунтованої стратегії та належного методичного забезпечення якості освіти.

Дисертацію характеризує високий рівень новизни, яка полягає в тому, що обґрунтовано педагогічні умови формування готовності до попередження конфліктів у професійній діяльності майбутніх учителів фізичної культури; впроваджено в освітній процес авторську методику оцінювання рівня готовності до попередження конфліктів; розроблено і впроваджено модель формування готовності вчителя до попередження конфліктів, яка інтегрує підготовчий, формувальний і контрольний етапи.

Високою є практична значущість результатів дослідження, яка полягає в розробці змістових модулів навчальних дисциплін, програм педагогічних і виробничих практик, комплексної методики встановлення готовності вчителя фізичної культури до попередження конфліктів в учнівському середовищі.

Про високий рівень наукової цінності поданої до захисту дисертації, свідчить аналіз тексту роботи.

Так, у першому розділі авторка досліджує готовність до попередження конфліктів як цільовий орієнтир професійної підготовки вчителя фізичної культури, а також надає характеристику професійної діяльності у контексті виникнення конфліктів.

У ході аналізу педагогічних, психологічних, філософських та соціологічних наукових джерел дисертантка з'ясовує сутність і співвідношення таких базових понять, як: «конфлікт», під яким розуміє найбільш гострий спосіб розвитку і подолання значущих суперечностей, що виникають у взаємодії учасників педагогічного процесу, який зазвичай супроводжується негативними емоціями та потребує розв'язання та гармонізації; «готовність майбутніх учителів фізичної культури до попередження конфліктів», яке трактує як інтегроване особистісне утворення, що забезпечує теоретичну і практичну відповідність вимогам професійної діяльності в аспекті запобігання й подолання розбіжностей у думках, інтересах, позиціях під час взаємодії із учнями, колегами та іншими суб'єктами у процесі виконання посадових функцій тощо.

Важливим здобутком авторки є конструкт готовності майбутніх учителів фізичної культури до попередження конфліктів, за яким атрибутами цієї професійної якості виступають розуміння соціальної природи конфлікту; здатність до керування власною соціальною поведінкою; здатність до впливу на соціальну поведінку контрагента. На нашу думку, цей конструкт є важливим для удосконалення стандарту освіти за спеціальністю 014.11 Середня освіта (Фізична культура). Конструктивний аналіз вітчизняних та закордонних освітніх програм надав змогу авторці виявити потенційні концепти формування готовності до вирішення конфліктів у майбутніх учителів фізичної культури, які поки що не реалізовані повною мірою.

У другому розділі дисертації, авторка описує принципи та педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до попередження конфліктів, а також презентує модель, структурно-логічну схему та методичне забезпечення цього процесу.

Педагогічні умови виступають створеними в освітньому процесі обставинами, що мають забезпечити результат, детермінований метою дослідження за рахунок використання певних форм, засобів і методів, спрямованих на формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до попередження конфліктів. До педагогічних умов авторка включає впровадженням змістових модулів з навчальних дисциплін «Вступ до спеціальності», «Психологія фізичної культури та спорту», «Педагогіка фізичної культури та спорту»; використання інноваційних форм дистанційної взаємодії, спрямованих на набуття студентами знань і вмінь з попередження конфліктів у професійній діяльності; відтворення на практичних заняттях соціально-психологічних особливостей конфліктних ситуацій, типових для уроків фізичної культури, з метою засвоєння студентами стратегій і поведінкових моделей, що лежать в основі попередження конфліктів. Вважаємо, що обґрунтування цих педагогічних умов є важливим здобутком авторки, що визначає наукову новизну дослідження.

У третьому розділі дисертації авторка описує хід та результати дослідження з впровадження власних теоретичних і методичних інновацій, спрямованих на формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до попередження конфліктів, а також підтверджує припущення, що були висунуті на початку дослідження.

Педагогічним експериментом доведено, що впровадження педагогічних умов, моделі та методичного забезпечення процесу формування у майбутніх учителів фізичної культури готовності до попередження конфліктів істотно вплинуло на рівень розвитку професійних компетентностей студентів експериментального закладу вищої освіти. Зокрема, було встановлено статистично достовірне зростання кількості студентів з середнім і високим рівнем готовності до попередження конфліктів. У контрольному закладі вищої освіти такого підвищення не зафіксовано.

Не викликає сумнівів достовірність наукових фактів, наведених у дисертації, а також релевантність використаних інструментів збору та обробки емпіричних даних.

Аналіз змісту, а також оформлення роботи дозволяє стверджувати, що вона відповідає встановленим вимогам щодо якості дисертаційних праць. Зміст автореферату є ідентичним основним положенням дисертації. Також засвідчуємо повноту викладення результатів дослідження в наукових публікаціях.

Відзначаючи належну якість, а також цінність для педагогічної теорії і практики дослідження Ольги Леонідівни Зайцевої, вважаємо за доцільне озвучити деякі дискусійні моменти, що потребують роз'яснення.

1. У підрозділі 1.3 дисертації наводиться ґрунтовний перелік психолого-педагогічних навчальних дисциплін, які складають зміст професійної підготовки у закордонних закладах вищої освіти. Утім, авторка практично не висвітлює методики, які використовуються для формування компетентностей, асоційованих із попередженням конфліктів. Вважаємо, що робота мала б більш вагомє значення, якщо б авторка приділила увагу обґрунтуванню іноземного досвіду.

2. При описі принципів формування готовності студентів до попередження конфліктів (підрозділ 2.1), зустрічаємо термін «занурення у професійний контекст». У зв'язку з цим, потребує уточнення що саме авторка мала на увазі, використовуючи цей термін.

3. У підрозділі 2.1 дисертації було би доцільним більше уваги приділити обґрунтуванню вибору навчальних дисциплін, які авторка спрямує на формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до попередження конфліктів в учнівському середовищі.

4. Робота значно виграє б у разі, якщо методичні напрацювання авторки, що пов'язані з використанням освітньої платформи Moodle, було проілюстровано у додатках до дисертації.

5. Недоліком дисертації вважаємо те, що недостатньо висвітлено наукові здобутки закордонної конфліктології. Зокрема, у списку наукових джерел не знаходимо праць К. Боулдінга, Л. Гумпловича, Г. Зіммеля,

Г. Спенсера, Д. Скотта та інших науковців, які вважаються фундаторами цієї наукової галузі.

6. Вважаємо, що у додатках поряд із змістом навчальних дисциплін експериментального закладу вищої освіти, доцільним було би представити і результати порівняльного аналізу освітніх програм експериментального та контрольного закладів вищої освіти.

Проте, висловлені зауваження не знижують цінності дослідження, мають дискусійний характер, а тому не впливають на загальну позитивну оцінку роботи і дають підстави зробити висновок про те, що дисертація «Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до попередження конфліктів у професійній діяльності» актуальністю і змістом, обсягом і якістю оформлення, повнотою викладу основних результатів у публікаціях відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 №567, а її авторка – Зайцева Ольга Леонідівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теоретичних методичних основ фізичної культури і реабілітації ДВНУ «Донецький державний педагогічний університет

В.М. Пристинський

Підпис В.М. Пристинського

Начальник відділу кадрів

Є.С. Сілін